Zaaknummer: 543129

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 13 DECEMBER 2024

KENNISNEMEN VAN:

- meetresultaten PFAS rondom vliegbasis Vredepeel en Volkel
- ingezette externe communicatie over de meetresultaten

PROBLEEMSTELLING

Naar aanleiding van een grote PFAS-vervuiling in het water bij een vliegbasis in Friesland waar de wettelijke norm voor PFOS 13.000 keer is overschreden, heeft Aa en Maas metingen verricht rond de twee defensieterreinen in het beheergebied: Volkel en Vredepeel (Luitenant-generaal Bestkazerne).

U bent mondeling geïnformeerd tijdens de commissie vergaderingen 21 november 2024. Op 9 december wordt een informatie bericht en Q&A gepubliceerd op de website van Aa en Maas. Daarnaast zijn de meetresultaten zijn op verzoek gedeeld met de redactie van onderzoeksprogramma Pointer.

PFAS zijn stoffen die overal in Nederland, ook in ons beheergebied, terug te vinden en dus te meten zijn; in de lucht, de bodem en ook in het water. Ze zijn hardnekkig, soms giftig en niet biologisch afbreekbaar. PFAS is een verzamelnaam voor zo'n zesduizend poly- en perfluoralkylstoffen, kunstmatig gemaakte (synthetische) stoffen. De drie bekendste zijn PFOA, PFOS en FRD-903 (GenX) en voor deze stoffen is een wettelijke norm. PFAS worden voor veel producten gebruikt vanwege hun hittebestendige en waterafstotende eigenschappen. Ook in blusschuim zit PFAS. Dat de stoffen niet afbreken, is slecht voor het milieu. De enige manier om PFAS aan te pakken is zoals bij alle vervuilingen: aan de bron. Aa en Maas pleit samen met de landelijke Unie van Waterschappen voor meer actie én een totaalverbod op PFAS want wat niet in het milieu komt, hoeft er ook niet uit gehaald of gezuiverd te worden. (zie bijlage 1). Bij de mens zijn mogelijke effecten van blootstelling met PFAS kankerverwekkend en verminderde werking van het immuunsysteem bij baby’s. De milieunormen worden dan ook steeds strenger, zie bijlage 3.

KERNBOODSCHAP

WAM heeft metingen verricht naar PFAS-waarden in het oppervlaktewater rondom vliegbasis Volkel en Vredepeel. AQUON heeeft bemonsterd en het laboratorium van de vrije universiteit Amsterdam heeft geanalyseerd. Daarbij zijn concentraties PFAS gemeten in het oppervlaktewater die de wettelijke norm van PFOS (=0,65 nanogram[1] per liter) overschrijden. In het verleden is

---

[1] 1 nanogram is 1 miljardste gram
1 microgram is 1 miljoenste gram

op de 2 vliegvelden gewerkt met blusschuim waar PFOS in zat. Dit type blusschuim is sinds 2006 verboden en wordt niet meer gebruikt door defensie.

Op kaartjes (bijlage 2) is te zien op welke plekken concentraties PFOS zijn gevonden. De hoogst gemeten concentratie bij Volkel is 72 nanogram/l (= 111 keer de norm), bij Vredepeel 32 nanogram (= 49 keer de norm).

De wettelijke norm op hoeveel PFAS er maximaal toegestaan is, wordt vastgesteld door het Rijk. Er zijn normen voor drinkwater, oppervlaktewater, grondwater, bodem etc. De norm van 0,65 nanogram/l geldt voor PFOS in oppervlaktewater. Deze stof is een prioritaire stof onder de KRW (en daarmee is deze norm geldend in alle lidstaten). Omdat die norm eigenlijk standaard overschreden wordt in het Nederlandse oppervlaktewater, hebben de waterschappen aan het RIVM gevraagd om voor verschillend gebruik van dit water (beregening, zwemmen, etc) risicogrenzen af te leiden zodat er iets meer gevoel is voor risico’s van gebruik ervan. Maar risicogrenzen zijn niet hard; het zijn geen normen zoals die vastgesteld door het Rijk.

In verschillende internationale verdragen en wettelijke kaders zijn PFOA, PFOS en FRD-903 (GenX) opgenomen. Nederland heeft op basis hiervan een Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) lijst opgesteld. PFOS en PFOA staan sinds 2013 op de ZZS en GenX is in 2019 toegevoegd. De ZZS lijst is in 2016 omgezet in beleid en vastgelegd in het Besluit Activiteiten Leefomgeving (Bal). Dit verplicht bedrijven hun lozingen en uitstoot van ZZS naar lucht en water te vermijden. Als dat niet haalbaar is, dan moeten de emissies zoveel mogelijk worden beperkt (minimalisatieverplichting). Dit is verplicht sinds 1 januari 2016. In november 2024 heeft de minister van I&W alle PFAS-sen tot zeer zorgwekkende stof verklaard. Dit moet nog worden uitgeschreven in wetgeving.

In oktober 2022 heeft de Europese commissie voorgesteld meer stoffen op te nemen in de lijst prioritaire stoffen KRW. Hierbij zit een voorstel tot een somnorm van 24 PFAS-sen, waarin ook PFOS en PFOA meetellen. Behandeling van dit voorstel hapert o.a. door de vele inspraakreacties.

Voor de volledigheid is er bij Volkel en Vredepeel ook gekeken naar twee andere bekende PFAS-verbindingen: PFOA en GenX. De gevonden concentraties PFOA en GenX blijven bij beide terreinen allemaal onder de geldende milieunorm voor water.

CONSEQUENTIES

nvt

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

- Klimaatrobuust/klimaatadaptatief watersysteem
- Herstel biodiversiteit

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

- Meetresultaten zijn besproken met het Ministerie van Defensie. Het ministerie doet onderzoek naar de aanwezigheid van PFAS op meerdere van hun terreinen en zoekt naar mogelijkheden om de bodem te saneren.
- Ook is er contact met de GGD en organisaties waarmee Aa en Maas samenwerkt in de Peel zoals de provincies Limburg en Noord-Brabant, waterschap De Dommel en waterschap Limburg en een aantal gemeentes.

VERVOLG

Als er ontwikkelingen zijn op het PFAS-dossier wordt het Algemeen Bestuur daarvan op de hoogte wordt gebracht.

BIJLAGEN

1. Brief Unie van Waterschappen aan Minister Madlener ‘oproep tot meer actie op het PFAS-dossier, dd 12 november 2024.
2. Kaarten met meetgegevens.
3. Schematisch overzicht wettelijke normen.

VERSIEDATUM

5 december 02024